

SÁNDOR-SCHMIDT BARBARA

Kézikönyv a többszörös intelligenciák elméletéhez és alkalmazásához

Dezső Renáta Anna (szerk.) (2014): Differenciált tanulásszervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával - Megvalósított és reflektált óratervek a PTE tanárképzésében, PTE, BTK, NTI, Pécs.

A *Differenciált tanulásszervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával - Megvalósított és reflektált óratervek a PTE tanárképzésében* Dezső Renáta Anna által szerkesztett kézikönyv. A kötet fókuszába a többszörös intelligenciák elméletének bemutatása, valamint a koncepció alkalmazása került a Pécsi Tudományegyetem tanárképzésében megvalósított és reflektált óratervek ismertetésével. A szerző, szerkesztő *Dezső Renáta Anna*, a Pécsi Tudományegyetem, Nevelés- és Oktatásméleti Tanszék munkatársa, egyetemi adjunktus. A kötet keletkezésének háttérében a szerkesztő által benyújtott Nemzeti Kiválóság Program – Magyary Zoltán Posztdoktori ösztöndíj a „Plurális intelligencia koncepciók neveléstudományi relevanciáinak kutatása” című nyertes pályázat áll. *Dezső Renáta Anna* a pedagógusképzés folyamatának értelmezésekor a – pécsi egyetemi neveléstudományi műhely szellemiségével egyetértésben – a tanulóközpontú paradigma létjogosultságára és kiemelt fontosságára helyezi a hangsúlyt (DEZSŐ, 2015).

A kötetben bepillantást nyerhetünk a többszörös intelligenciák koncepcióba; mely szerint a plurális intelligencia koncepciók közül több is létezik, de *Howard Gardner*, a Harvard Egyetem professzoráé a legismertebb, aki az elméletét összefoglaló művét első ízben 1983-ban jelentette meg „*Multiple Intelligences*” (Többszörös Intelligenciák) címmel. *Gardner* elmélete az intelligenciákat hét egymástól külön értelmezett szegmensbe sorolja. Az egyes intelligenciák, mind más – más területre, és kognitív struktúrában értelmezhetőek. A *Gardner* által bizonyított területek ebből az elméletből kiindulva a nyelvi, zenei, logikai – matematikai, téri, interperszonális, intraperszonális, testi – kinezetikai, valamint természeti intelligenciák.

Ahhoz, hogy *Gardner* elméletét jobban megérthessük, először az általa megfogalmazott kritériumrendszer kell megismernünk, azaz, hogy teóriája szerint miben is áll az intelligencia természete, melyek azok a feltételrendszerek, amelyeknek, egyes képességcsoportoknak meg kell felelniük ahhoz, hogy azt intelligenciának nevezhessünk.

Az értelmezési keretben meghatározott terminusok ezek függvényében, hogy minden intelligencia alkalmas információ feldolgozásra, számításra alkalmas kapacitást feltételez (DEZSŐ, 2011), továbbá problémamegoldó és teremtő képességgel rendelkezik, amely segítségével értékes kulturális környezeti, közösségi alkotást tud létrehozni. Csak olyan egység, képesség értelmezhető intelligenciaként, mely „univerzálisan igaz az emberi fajra”, rendelkezni kell „egy azonosítható központi cselekvéssel vagy cselekvési rendszerrel”, továbbá „alkalmasnak kell lennie egy szimbólum rendszerben történő lekódolásra” (DEZSŐ, 2011). *Gardner* jelekben is csoportosította a kritériumokat. Ezek a jelek: a „különle-

ges képesség, az alapvető kognitív – szimbolikus műveletek, fejlődési profil, agyi lokalizáció, evolúciós történet, kulturális jelentőség” (ANDERSON, 1997:73). Minden egyes képességhez felvázolja ezeket a meghatározott tényezőket, ez által bizonyítja az intelligencia érvényességét. A fent felsorolt kritériumoknak való megfelelés, vagy részben megfelelés feltételezi, az intelligenciaként definiálható képességeket. A teória értelmében az intelligencia nem egy elméleti besorolásba tehető item, hanem „változó természetű”, néha viselkedésben megnyilvánuló, néha kognitív folyamatként megjelenő, néha agyi struktúraként megfigyelhető tényező.

A bemutatott kötet célja, hogy a gardneri többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával reflektált óraterveket mutasson be gyakorló pedagógusoknak, ezzel is elősegítve a gyakorlati alkalmazási, valamint elméleti értelmezési keretek felállítását. A szerkesztő oktató – kutató célkonzekvenciája az intelligencia alternatív percepciójának neveléstudományi relevanciáinak kutatásában realizálódott, valamint az elmélet implementációjának vizsgálatában a tanárképzésben. A kvalitatív és kvantitatív elemeket is tartalmazó kutatás keretein belül kérdőíves vizsgálatsorozat, szakfordítás, tananyagfejlesztés, gyakorlatmonitorozás, képzés és tudománypszerűsítő tevékenység valósult meg.

A kutatás eredményeképpen születhetett meg a tanulmánykötet is, melyben bepillantást nyerhetünk a gardneri koncepció hazai alkalmazhatóságának vizsgálatába a közoktatás – alapfokú oktatás, az általános iskola felső tagozatai, középfokú oktatás, felsőoktatás, valamint felnőttképzés területén. A kötet tartalmazza a koncepció szellemiségében megvalósuló tervezést, kivitelezést, reflektált óraterveket, melyeket a Pécsi Tudományegyetem MA szakos, tanárképzésében résztvevő hallgatói alkottak, ezzel elősegítve a gyakorlati adaptációt hazai terepen. A projektek fókuszában főként a humán tudományterületek álltak.

Az élvezetes, tartalmában letisztult, szisztematikusan átgondolt kézikönyv segítségével megfigyelhetjük az alkalmazás lehetséges útjait, megismerkedhetünk a gardneri koncepcióval, valamint a koncepción alapuló differenciált tanulásszervezéssel, tervezéssel; melyet a hallgatók saját praxisukban önállóan valósítottak meg. A kötetben tükröződik a koncepció pedagógiai alkalmazásának lényege, amely a minél több intelligencia mozgósításával történő fejlesztés feltételezi az esélyteremtés, differenciálás érdekében (DEZSÓ, 2015).

Bevezető részben a szerkesztő ajánlásaival, a szerkezet bemutatásával, valamint az elméleti háttér tisztázásával találkozhatunk. Ezután egy kitekintés következik a megértés többféle közelítésének témakörében (DEZSÓ, 2014), amely *Howard Gardner „Kortárs tanulásemelvények”* című művének egy részébe nyújt bepillantást, a fejezet példázza az „eltérő tanulói megértési utakból következő kívánatos eltérő tanítási módok lehetséges alkalmazását, azaz a differenciált tanulási-tanítási folyamatok osztálytermi megvalósíthatóságát” (DEZSÓ, 2014:5). A *Howard Gardner* engedélyével közölt, valamint a szerkesztő által lektorált fordítás pontos szakterminusokkal, nevekkal, és elnevezésekkel jellemezhető. Ezt követően egy a koncepcióhoz szorosan kapcsolódó intelligencia-profil kérdéssel találkozhatunk, amely szintén az elmélet és gyakorlat alkalmazásához nyújt segítséget. Majd a projektek keretein belül a hallgatók reflektált óratervei következnek, amelyek a művészettörténet, sporttörténet, magyar nyelv és irodalom, bibliatörténet, művelődéstörténet, gyermekirodalom, angol-nyelv, orosz, mint idegen nyelv témaköreiben alkalmazzák a többszörös intelligenciák koncepcióját. Különleges témaként a Holokauszt komplex témnap tervezete és kivitelezése szerepel, amely egy részletesen kidolgozott témnap folyamatát mutatja be. Az egyes projektek minden esetben tartalmazzák a tantárgyak, témakörök, célok, iskolatípusok, települések, évfolyamok, létszámok megjelölését.

A kötetben szereplő mellékletek, időkeretek, tanári – tanulói tevékenységek, munkaformák, valamint az eszközigények bemutatása további segítséget nyújt a tervezéshez és megvalósításhoz. Ezen felül a hallgatók a projekteket illusztrációkkal egészítették ki, a szemléltetés, valamint a dokumentációs és értelmezési folyamat elősegítése érdekében.

Létezik hasonló témájú külföldi – főként angol nyelvű – szakirodalom, mint például a „*Becoming a Multiple Intelligences School*” (HOER, 2000) amely tantervfejlesztési lehetőséget ír le az általános iskolai nevelés területén a többszörös intelligenciák koncepció alkalmazására vagy a „*Multiple Intelligences in the Classroom*” (ARMSTRONG, 2009). Az „*Eight Ways of Teaching: The Artistry of Teaching with Multiple Intelligences*” című műben az egyes intelligenciákhoz kapcsolódóan fogalmaz meg a szerző lehetőségeket (LEASER, 2003). Ezt a művet azonban nóvum értékűvé teszi az egyes óratervek reflektálása, amelyek differenciáltan jelennek meg a kötetben, egyrészt emberi szubjektív, másrészt szakmai reflexiókkal találkozhatunk, melyek beszámolókat, véleményeket és további ötleteket tartalmaznak.

A fejezeteket a szerzők minden esetben irodalomjegyzékkel látták el. A jegyzékben felsorolt irodalom túlnyomó részt angol, illetve magyar nyelvű köteteket, publikációkat takar. Azonban, ahogyan azt a szerkesztő is megemlíti „akad még tennivaló az egyes intelligenciák értelmezése, az időgazdálkodás, illetve a dokumentációban felhasznált források adekvát megjelenítése kapcsán egyaránt.” (DEZSŐ, 2014:128)

Összességében elmondható, hogy a mű olvasmányos, egyedi és hiánypótló gyakorlati kézikönyvnek tekinthető, amely segítséget nyújt a többszörös intelligenciák elméleti és gyakorlati értelmezésének és alkalmazásának megvalósításához. Szakmai, módszertani nézőpontból egy kreatív, új szempontokat figyelembe vevő szemlélet feltételez. A téma ilyen irányú megközelítése a nemzetközi szakirodalomban is újszerűnek minősül. Mind tartalmi, mind formai perspektívából kiválóan használható, kifejezetten segíti a téma iránt érdeklődő olvasót, illetve a gyakorló pedagógusokat, továbbá arra is egyértelműen rávilágít, hogy lehetséges a gardneri koncepció alkalmazása a hazai közoktatásban.

Hivatkozások

- ANDERSON, Mike (1998): *Intelligencia és fejlődés* Kulturtrade Kiadó, Budapest.
- ARMSTRONG, Thomas (2009): *Multiple Intelligences in the Classroom*, VA Alexandria.
- DEZSŐ Renáta Anna (2014): *Differenciált tanulásszervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával – Megvalósított és reflektált óratervek a PTE tanárképzésében PTE-BTK NTI*, Pécs <http://mek.oszk.hu/13600/13617/13617.pdf>. [2016.03.17.]
- DEZSŐ Renáta Anna (2015): *Reflektált óratervek a gardneri többszörös intelligenciák alkalmazásával* In: *Így kutattunk mi! – Tanulmánykötet, Nemzeti Kiválóság Országos Program ösztöndíjasainak tanulmányaiból Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal*, Budapest.
- DEZSŐ Renáta Anna (2011): *„Tudd, hogy mit kell tenned érte, hogy más legyen...” – Közoktatási projektsomag a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával* <http://bit.ly/1rRPdGY>. [2016.03.17.]
- HOER, Thomas R. (2000) : *Becoming a Multiple Intelligences School* ASCD, VA Alexandria.
- LEASER, David (2003): *Eight ways of teaching: The artistry of teaching with multiple intelligences* Glenview, Skylight Professional Development.
- NICHOLSON-NELSON, Kristen (2007): *A többszörös intelligenciák Szabad Iskoláért Alapítvány*, Budapest.